

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง "การทดลองสอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพุทธศูต" ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

ตัวอย่างประชากร

การดำเนินการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อ เสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดลองสอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพุทธศูต
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ครูสอนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพุทธศูตและที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนปกติ

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักพุทธศูต และที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนปกติแตกต่างกัน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย แบ่งออกเป็น 2 ชุด (2 ตอน) ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยชุดที่ 1 (ตอนที่ 1) เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้คะแนนข้อที่ตอบถูกเป็น 1 คะแนน และให้คะแนนข้อที่ตอบผิดเป็น 0 (ศูนย์) คะแนน โดยแบบทดสอบนี้ได้ผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงและทดลองใช้แล้ว ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ก. ระดับความยาก แบบทดสอบชุดนี้มีระดับความยากตั้งแต่ .22-.73 และมีจำนวนร้อยละของแบบทดสอบ ดังนี้

ระดับความยาก	จำนวนข้อ	ร้อยละ	แบบทดสอบข้อที่
.20-.40	10	25	1, 4, 13, 17, 22, 30, 31, 32, 33, 34
.41-.60	20	50	2, 6, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 26, 27, 28, 36, 37, 38, 39, 40
.61-.80	10	25	3, 5, 7, 8, 20, 23, 24, 25, 29, 35

ข. ค่าอำนาจจำแนก แบบทดสอบชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21-.70 ซึ่งนับว่าสามารถนำมาใช้ได้

ค. ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง แบบทดสอบชุดนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง .78 ซึ่งนับว่ามีมาตรฐานสามารถนำมาใช้ได้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยชุดที่ 2 (ตอนที่ 2) เป็นแบบเติมคำให้คะแนนเป็น 3, 2, 1 โดยผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ได้รับการปรับปรุงและทดลองใช้แล้ว มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง .77 ซึ่งนับว่ามีมาตรฐานสามารถนำมาใช้ได้

3. แบบประเมิน แบ่งออกเป็น 5 ฉบับได้แก่

3.1 แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นกัลยาณมิตรและพัฒนาการทางภาษาตามการรับรู้ของตนเองเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ประเมินพฤติกรรมความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน ของเพื่อนและของครู ตอนที่ 2 ประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียน

3.2 แบบประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนโดยครูประจำชั้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียน

3.3 แบบประเมินความรู้สึกของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของตนเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ประเมินความรู้สึกต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

3.4 แบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรต่อผลการเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ประเมินความเป็นกัลยาณมิตรของตนเอง ของเพื่อนและของครูต่อผลการเรียน

3.5 แบบประเมินสังคมวิถี เป็นสถานการณ์ให้เลือกเพื่อนไปเที่ยว 3 อันดับ ประเมินความสัมพันธ์ของนักเรียนภายในกลุ่ม

แบบประเมินที่สร้างขึ้นทั้ง 5 ฉบับในข้อ 3.1-3.5 นี้ ได้รับความตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน และได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ถือว่าครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมที่ห้องการวัดและประเมิน

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนจตุรวิทยานุกูล จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน โดยเลือกจากนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการเรียนวิชาภาษาไทยในภาคเรียนต้นใกล้เคียงกัน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นฐานความรู้ใกล้เคียงกัน

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนทำการทดลองสอนได้ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ผู้วิจัยทำการทดลองสอนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มด้วยตนเอง โดยสอนกลุ่มทดลองตามแผนการสอนตามหลักเหตุผล และสอนกลุ่มควบคุมตามแผนการสอนปกติ เป็นจำนวนกลุ่มละ 12 แผน ๗ ละ 3 คาบ รวมเวลา 36 คาบเท่ากัน
3. เมื่อทดลองสอนครบทุกแผนการสอนแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมอีกครั้ง โดยให้ทำในเวลาเดียวกัน
4. นอกจากนั้นแล้วหลังการทดลองสอนผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบประเมินพฤติกรรมความเป็นกัลยาณมิตรและพัฒนาการทางภาษาคตามการรับรู้ของตนเอง แบบประเมินความรู้สึกของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของตนเอง แบบประเมินสังคมวิถี ให้ครูประจำชั้นทำแบบประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนโดยครูประจำชั้นและให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรต่อผลการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองโดยการทดสอบค่าที (t-test)
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังการทดลองโดยการทดสอบค่าที (t-test)
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t-test)
4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t-test)
5. ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนนักเรียน และความเป็นกัลยาณมิตรของครู จากแบบประเมินพฤติกรรมความเป็นกัลยาณมิตรและพัฒนาการทางภาษาตามการรับรู้ของตนเอง โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ
6. ศึกษาพัฒนาการทักษะภาษาของนักเรียนตามการประเมินของครู จากแบบประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนโดยครูประจำชั้น โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ
7. ศึกษาความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยจากแบบประเมินความรู้สึกของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทย โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ
8. ศึกษาลักษณะสังคมมิติ จากแบบประเมินสังคมมิติ โดยการคำนวณค่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์แล้วแสดงเป็นแผนผังสังคมมิติ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักทฤษฎีและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักทฤษฎีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

3. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. หลังการทดลองได้เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยให้ตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่ม ทำแบบประเมินพฤติกรรมความเป็นกัลยาณมิตรและพัฒนาการทางภาษาตามการรับรู้ของตนเอง ทำแบบประเมินสังคมมิติ ทำแบบประเมินเมิสความรู้สึกลึกซึ้งของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ให้ครูประจำชั้นทั้งสองกลุ่มทำแบบประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียน และให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรต่อผลการเรียน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

4.1 นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 57.86 ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดั้มาก นักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวนสูงสุดร้อยละ 43.81 ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดั้มานกลาง

4.2 นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 56.19 เห็นว่าเพื่อนนักเรียนปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดั้มาก นักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวนสูงสุดร้อยละ 42.38 เห็นว่าเพื่อนนักเรียนปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดั้มานกลาง

4.3 นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 99.05 เห็นว่าครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดั้มาก นักเรียนกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ร้อยละ 90.48 เห็นว่าครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดั้มาก

4.4 นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าตนเองได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะในระดั้มากคิดเป็นร้อยละ 63.33 นักเรียนกลุ่มควบคุมเห็นว่าตนเองได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะในระดั้มานกลางคิดเป็นร้อยละ 58.00

4.5 ครูประจำชั้นเห็นว่านักเรียนกลุ่มทดลองได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะดีขึ้นกว่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 87.67 และมีพฤติกรรมที่ยังต้องแก้ไขอีกคิดเป็นร้อยละ 5.50 นักเรียนกลุ่มควบคุมได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะดีขึ้นกว่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 73.17 และมีพฤติกรรมที่ยังต้องแก้ไขอีกคิดเป็นร้อยละ 8.50

4.6 นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 มีความรู้สึกเห็นด้วยร้อยละ 8.75 รู้สึกยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 1.25 รู้สึกไม่เห็นด้วยกับความรู้สึกทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทย และนักเรียนร้อยละ 89.17 มีความรู้สึกไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 รู้สึกยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.33 รู้สึกเห็นด้วยกับความรู้สึกทางลบต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุม

ร้อยละ 71.67 มีความรู้สึกเห็นด้วย ร้อยละ 26.25 รู้สึกยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.08 รู้สึกไม่เห็นด้วยกับความรู้สึกทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทย และนักเรียนร้อยละ 82.91 รู้สึกไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.92 รู้สึกยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.17 รู้สึกเห็นด้วยกับความรู้สึกทางลบต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

4.7 นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าความเป็นกัลยาณมิตรของตนเองมีผลดีต่อการเรียนทั้งในด้านส่วนตัวของนักเรียนเองและของเพื่อน โดยเฉพาะการได้รับความรักความไว้วางใจ ได้รับความร่วมมือในการทำงาน

4.8 นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนนักเรียนมีผลดีต่อการเรียนทั้งในด้านส่วนตัวของนักเรียนและของเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนช่วยให้นักเรียนมีความคิดที่ดีและรอบคอบ ช่วยอธิบายให้เกิดความเข้าใจในการเรียนมากขึ้น

4.9 นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าความเป็นกัลยาณมิตรของครูมีผลดีต่อการเรียนของนักเรียนทั้งในด้านอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ โดยเฉพาะการที่ครูให้ความรักและความเป็นกันเองทำให้นักเรียนรักครูและกล้าแสดงออก ครูสอนเข้าใจและสนุกทำให้นักเรียนชอบภาษาไทย อยากมาโรงเรียนทุกวัน และครูเป็นคนดีนักเรียนจึงอยากเลียนแบบเพื่อปรับปรุงตนเอง

4.10 ลักษณะสังคมมิติของกลุ่มทดลองนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น มีการจับกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียวภายในกลุ่มใหญ่ มีการเลือกซึ่งกันและกันเป็นจำนวนมากและมีการเลือกระหว่างเพศชายกับเพศหญิง มีสมาชิกที่ไม่ได้รับเลือกจากเพื่อน 1 คน ไม่มีสมาชิกคนใดในกลุ่มที่แยกตัวออกจากกลุ่มและไม่ได้รับเลือกจากกลุ่ม ส่วนลักษณะสังคมมิติของกลุ่มควบคุมนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นเฉพาะภายในกลุ่มเพศเดียวกัน คือ แยกเป็นกลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง มีการจับกลุ่มย่อย 3 กลุ่มในกลุ่มใหญ่ มีการเลือกซึ่งกันและกันเป็นจำนวนมากและมีการเลือกระหว่างเพศชายกับเพศหญิงเพียงคู่เดียว มีสมาชิกที่ไม่ได้รับเลือกจากเพื่อน 3 คน ไม่มีสมาชิกคนใดในกลุ่มที่แยกตัวออกจากกลุ่มและไม่ได้รับเลือกจากกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักพุทธสูตรและที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนปกติมีกระบวนการที่น่าสังเกต ดังนี้

1. ในด้านการเลือกตัวอย่างประชากร ก่อนการทดลองสอนผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างประชากรที่มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในภาคต้นใกล้เคียงกัน โดยนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในภาคต้นของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และเพื่อความมั่นใจว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มาสอบวัดนักเรียนทั้งสองกลุ่มก่อนการทดลองสอน (pre-test) แล้วนำผลการสอบวัดมาทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทำการทดลองสอนไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่าตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีความสามารถใกล้เคียงกัน นอกจากนี้แล้วจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงของทั้งสองกลุ่มมีจำนวนเท่ากันคือ มีนักเรียนชาย 15 คน นักเรียนหญิง 15 คน

2. ในด้านวิธีสอน จากการทดลองพบว่า การสอนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีและการสอนโดยใช้แผนการสอนปกติทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนตามหลักทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนปกติ จึงนับได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างได้ผล ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีกับแผนการสอนปกติของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ผู้วิจัยเห็นลักษณะเด่นของแผนการสอนตามหลักทฤษฎีที่แตกต่างจากแผนการสอนปกติ ดังนี้

- 2.1 การสร้างศรัทธาต่อการเรียน
- 2.2 การฝึกทักษะภาษาไทยตามหลักทฤษฎี
- 2.3 การมองตนและการประเมินของกัลยาณมิตร

การสร้างศรัทธาต่อการเรียน

การสร้างศรัทธาต่อการเรียนในกระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีโดยวิธีของ สุนน อมรวิวัฒน์ นี้ ครอบคลุมทั้งในด้านบุคลิกภาพของครู การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม และการเสนอสิ่งเร้าเพื่อสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาในตัวครู เกิดศรัทธาในวิชาที่เรียน และมีความสนใจในสิ่งที่จะเรียนก่อนเป็นอันดับแรก

คุณสมบัติของครูที่ดีตามพุทธศาสนานั้นสามารถสร้างศรัทธาในตัวครูให้เกิดขึ้นแก่ศิษย์ ได้ด้วยการที่ครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรธรรม 7 ดังที่ พระราชวรมณี (2529:632) ได้กล่าวไว้คือ

1. เป็นผู้นำรัก เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนม เป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียน ให้อยากเข้าไปปรึกษาใคร่ถาม
2. เป็นผู้นำเคารพ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้
3. เป็นผู้นำเจริญใจ มีความรู้จริง ผิดฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่อง ควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอ๋ยอ้าง และรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจและภาคภูมิใจ
4. เป็นผู้รู้จักพูดให้ได้ผล พูดเป็น รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าว ตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. เป็นผู้ทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำล่วงเกิน คำวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เสียอารมณ์
6. เป็นผู้แถลงเรื่องลึกลับได้ และสอนศิษย์ให้ได้ เรียนรู้เรื่องที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
7. เป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย หรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร

คุณสมบัติของครูที่ดีตามแนวพุทธศาสนาที่กล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ยึดถือปฏิบัติตลอดเวลา ในระหว่างการทดลองสอน และสามารถสร้างศรัทธาในตัวครูให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ ดังในแบบประเมินพฤติกรรมความเป็นกัลยาณมิตรของครูผู้สอนโดยนักเรียนเป็นผู้ประเมิน พบว่า ครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 99.05 และนอกจากนั้นแล้วยังปรากฏอยู่ในแบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรของครูต่อผลการเรียนที่นักเรียนประเมิน พบว่า ครูมีความรักและความเป็นกันเองทำให้นักเรียนรักครูกล้าแสดงออก ครูสอนเข้าใจและสนุกทำให้นักเรียนชอบภาษาไทยอยากมาโรงเรียนทุกวัน ครูเป็นคนตักเตือนนักเรียนจึงอยากเลียนแบบเพื่อปรับปรุงตนเอง แสดงว่านักเรียนเกิดศรัทธาในตัวครู ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิรัตน์ เลาหวัณม์ (2526:74) ที่พบว่า พฤติกรรมของครูที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประทับใจในทางบวก 3 ด้าน คือ ในด้านการเรียนการสอน ได้แก่ มีเทคนิคการสอนดี อธิบายเข้าใจง่ายและมีจิตวิทยาในการสอน ในด้านการอบรมแนะนำได้แก่ ใช้จิตวิทยาในการอบรมตักเตือน แก้ไขข้อบกพร่องพร้อมทั้งชมเชย ผู้ปฏิบัติและในด้านคุณธรรมจริยธรรมได้แก่ มีความรัก ห่วงใย ห่วงดี มีน้ำใจต่อศิษย์ นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ล้อม ไชยสร (2510:61) และมัณฑนา ปิยะมาดา (2511:

96-100) ที่พบว่า ครูที่เด็กต้องการเป็นผู้พูดจาสุภาพชัดเจน มีความเมตตากรุณาเป็นกันเอง กับนักเรียน ชยัน อคทน มีระเบียบ มีความยุติธรรมซื่อตรง ส่งเสริมให้กำลังใจและให้ความอุปการะแก่นักเรียน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของครูภาษาไทยดีเด่น ปีการศึกษา 2528 ที่ให้สัมภาษณ์ว่า การสอนภาษาไทยที่ใช้ได้ผลดีนั้น ครูผู้สอนจะต้องสร้างความรักภาษาไทยให้เกิดขึ้นกับเด็ก สร้างศรัทธาในตัวครูให้เกิดขึ้น ให้เด็กได้รับความอบอุ่น ความเป็นกันเองมากที่สุด ครูต้องมีความอดทนในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้น นักเรียนก็จะมีความรักในตัวครู เมื่อรักแล้วยอมให้ความสนใจไว้วางใจ ยินดีที่จะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ จึงทำให้ครูและนักเรียนมีความผูกพัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถปฏิบัติการเรียนการสอนด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายทั้งผู้เรียนและผู้สอน (สุชาติ สุโกโษะ 2528: 15-19)

ดังนั้นการสร้างศรัทธาและการสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นจึงเป็นแนวทางให้การเรียนการสอนหันไปอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี

การสร้างบรรยากาศของชั้นเรียนด้วยการจัดป้ายนิเทศให้เหมาะสม และการปลูกฝังความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านวิชาการและพัฒนาการทางสังคม ซึ่งบันลือ พฤษะวัน (2519:78) ได้กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศเป็นการอำนวยความสะดวกในการเรียนได้ดี และ สุจิตรา ศรีนวล (2528:3-6) ก็ได้กล่าวเช่นกันว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน มีความสนใจ ใฝ่รู้ได้เห็นในสิ่งแปลกใหม่ นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของชาญชัย อาจินสมอาจารย์ ที่แสดงความคิดเห็นว่า การปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งประกันถึงความสำเร็จในการเรียนการสอนวิชานั้น ๆ การรู้จักนักเรียนโดยการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนอย่างละเอียดจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนมีความสนใจและภาคภูมิใจ สร้างความยอมรับในตนเอง การควบคุมชั้นในทางบวกเห็นอกเห็นใจโดยแนะนำตักเตือนให้ตรงกับสาเหตุและบุคคลจะช่วยให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีความเรียบร้อย นำไปสู่สภาพการสอนที่ดีสามารถลดปัญหาทางวินัยของนักเรียนได้ (ชาญชัย อาจินสมอาจารย์ 2527:28-29)

นอกจากนั้นแล้วการเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้แก่นักเรียนโดยเริ่มจากการพัฒนาสุขุมปัญญา ซึ่งเป็นปัญญาอันเกิดจากการได้สัมผัสรับฟังจากครูบาอาจารย์ หรือกัลยาณมิตร

หรือการศึกษาเล่าเรียนจากคำร่า คัมภีร์ (มหามกุฏราชวิทยาลัย 2527:8) นับว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เพราะในกระบวนการของภาษาทั้ง 4 กระบวนการนั้น การฟังเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในวันหนึ่ง ๆ มีการฟังถึงร้อยละ 45 นับว่ามากกว่ากระบวนการอื่นใดทั้งสิ้น (กมล วิจิตสรศาสตร์ 2529:11) และจากการที่นักเรียนได้รับการปลูกฝังหลักของการฟังที่ตีตามหลักทฤษฎีจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดศรัทธา (เชื่อว่าเป็นไปได้จริง) และนำหลักการนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียน ดังปรากฏในแบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรที่นักเรียนตอบว่า นักเรียนได้รู้จักคำว่า "ทฤษฎี" และรู้จักการปฏิบัติตนให้เป็นนักเรียนที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สมิท (Smith 1973:64) ที่ว่า "เด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนรู้โดยตรงทันทีจากการฟังได้ดีกว่าการอ่าน เพราะเด็กในระดับชั้นต้น ๆ นี้ยังไม่มีความสามารถในการอ่าน"

ดังนั้น การที่ครูมีบุคลิกภาพดี ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร รู้จักจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม และสร้างเจตคติที่ดีในตัวครู และวิชาที่เรียนจึงเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกที่สามารถช่วยให้นักเรียนการศึกษานำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดังที่ สุปรียา มาลากาญจ (2528:21) กล่าวว่า "คนเราจะทำอะไรได้สำเร็จมากน้อยแค่ไหนนั้นแรงจูงใจมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง"

การฝึกทักษะภาษาตามหลักทฤษฎี

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งคือ การฝึกทักษะภาษาตามหลักทฤษฎี ได้แก่ การฝึกหัดฝึกปรือ ฝึกฝน ฝึกคิด และสรุปสาระความรู้ โดยนำเอาหลักทฤษฎีตามแนวทฤษฎีวิมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนนี้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ พหุมาตรการทางสติปัญญา และทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ

การที่นักเรียนได้ฝึกทักษะภาษาด้วยการกระทำซ้ำ ย้ำบ่อย ๆ และหลายวิธีในชั้นการฝึกหัด ฝึกปรือ และฝึกฝน มีหลักการที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยา ชื่อ Thorndike ที่ได้กล่าวว่า "การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อมีการฝึกฝน" ฉะนั้นในการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาทักษะ ผู้เรียนต้องอาศัยการฝึกฝนมาก ๆ อย่างสม่ำเสมอและถูกวิธี จึงควรจัดกิจกรรมให้มีการฝึกที่เรียกว่า "ย้ำ ซ้ำ ทวน" เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะมาก ๆ จึงจะสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุปรียา มาลากาญจ 2528:20) ซึ่งตรงกับกฎแห่งการฝึก (Law of exercise) ของ Thorndike ที่ได้สรุปความสำคัญไว้ดังนี้

สิ่งใดที่คนทำบ่อย ๆ หรือมีการฝึกเสมอ ๆ คนย่อมกระทำสิ่งนั้นได้ดี สิ่งใดที่คนไม่ได้ทำนาน ๆ คนย่อมทำสิ่งนั้นไม่ได้เหมือนเดิม

ยิ่งได้กระทำซ้ำในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ยิ่งจะทำให้การกระทำนั้นแน่นนอน สมบูรณ์ขึ้น หากเว้นว่างจากการฝึกหัดกระทำอยู่บ่อย ๆ การกระทำนั้น ๆ จะค่อย ๆ ลืมเลือนไป

ถ้าร่างกายได้กระทำพฤติกรรมใดซ้ำ ๆ อยู่เสมอ จะมีผลทำให้กระทำพฤติกรรมนั้น ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ถ้าพฤติกรรมใดที่ร่างกายไม่มีโอกาสได้ใช้หรือได้กระทำซ้ำบ่อยนัก พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะถูกลืม หรือแม้จะไม่ลืม ก็ไม่อาจทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้นได้ (ศิริบุรณ์ ศรีสุวรรณ และคนอื่น ๆ ม.ป.ป.:13)

นอกจากนี้ การที่นักเรียนได้ฝึกคิด 3 วิธีตามแนวพุทธวิธี ได้แก่ การคิดจำแนกแยกแยะ คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ และคิดสรุปหลักการ ซึ่งเป็นวิธีคิดโดยแบบคายนี (โยนิโสมนสิการ) มีความเหมาะสมกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยประถมศึกษา อายุ 7-12 ปี ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจท์ (Piaget 1973 อ้างถึงใน วรณา สุทธิวิจิตร 2527:32) กล่าวคือ เด็กในวัยนี้มีความสามารถในการจำแนกประเภท (Classification) มีความสามารถในการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Associativity) และมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล (Ability to reason logication) ซึ่งความสามารถในการจำแนกแยกแยะ จัดลำดับชั้นหมวดหมู่ และความสามารถในการเชื่อมโยงสัมพันธ์นี้เป็นความสามารถพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสามารถในการคิดเป็นเหตุเป็นผล รู้คิดแนววิทยาศาสตร์ รู้คิดวิพากษ์วิจารณ์ รู้คิดความ และรู้คิดวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2519:188) นอกจากนั้นแล้ว วิธีคิดโดยแบบคายนี 3 วิธีนี้ยังเป็นทักษะที่สอดคล้องกับทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์อีก 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการหาความสัมพันธ์ และทักษะการตีความหมายข้อมูลและการลงสรุปข้อมูล ซึ่งทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์นี้เป็นทักษะที่นำไปสู่ การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (ดวงจิต สุขสุเมฆ 2528:11-18)

ดังนั้น การที่นักเรียนได้ฝึกทักษะภาษาตามหลักพุทธวิธีจึงมีความเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์อันสามารถนำไปสู่ผลสำเร็จของการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

การมองเห็นและการประเมินของกัลยาณมิตร

การมองเห็นและการประเมินของกัลยาณมิตร ได้แก่ การวัดและประเมินตนเอง การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน การวัดและประเมินโดยครูผู้สอน และการซ่อมเสริมช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตร ในชั้นสรุปและประเมินผลนั้น ช่วยให้นักเรียนได้ทราบถึงความสามารถของตนเอง ทราบถึงข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข ทั้งในด้านการเรียนและการอยู่ร่วมกันทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพอันดีต่อกัน กล่าวคือ

การวัดและประเมินตนเอง การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน การวัดและประเมินโดยครูผู้สอนทั้ง 3 วิธีนี้ ได้จัดในลักษณะของการประเมินเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มย่อยและเป็นกลุ่มใหญ่ โดยวัดครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตลอดทั้งพฤติกรรมของการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่พฤติกรรมของการเป็นมิตรที่ดี จึงทำให้นักเรียนได้ทราบพฤติกรรมของตนเองและของเพื่อนที่ยังไม่รู้และยังไม่เข้าใจ ให้เกิดความเข้าใจในตนเองและบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งนับว่าได้นำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเรียนการสอน ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ สร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีในกลุ่ม พัฒนาความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น โดยผู้เรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่เรียน ซึ่งนับเป็นกระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ (ทิตานา แชนมณี 2522:18)

3. ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบก่อนเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม นักเรียนกลุ่มควบคุมได้คะแนนเฉลี่ย 34.87 ส่วนนักเรียนกลุ่มทดลองได้คะแนนเฉลี่ย 34.57 เมื่อพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบชุดที่ 1 (ตอนที่ 1) และชุดที่ 2 (ตอนที่ 2) นักเรียนได้คะแนนจากแบบทดสอบทั้ง 2 ชุดนี้เท่า ๆ กัน แต่เมื่อทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบชุดเดิมทั้ง 2 ชุดนี้ ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองได้คะแนนเฉลี่ย 42.33 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้คะแนนเฉลี่ย 38.23 ซึ่งกลุ่มทดลองได้คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 1 (ตอนที่ 1) และชุดที่ 2 (ตอนที่ 2) แล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนกลุ่มทดลองสามารถตอบแบบทดสอบชุดที่ 2 ซึ่งเป็นแบบเติมคำได้มากกว่ากลุ่มควบคุม ทำให้กลุ่มทดลองได้คะแนนจากการตอบแบบทดสอบชุดนี้มากกว่า และเมื่อพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 1 นักเรียนกลุ่มทดลองก็สามารถตอบ

แบบทดสอบชุดนี้ได้มากกว่ากลุ่มควบคุมด้วย จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน

ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า นักเรียนกลุ่มทดลองได้ฝึกการคิดโดยแยกกาย 3 วิธี ได้แก่ คิดจำแนกแยกแยะ คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ คิดสรุปหลักการ จึงทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความคิดกว้างไกล จึงสามารถเติมคำตอบได้ถูกต้องและมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ บุญเหลือ เพ็ญสุวรรณ (2520:109) ที่ว่า "มนุษย์ที่ใช้ภาษาให้คตินั้นขึ้นอยู่กับระดับและวิธีของความคิดซึ่งเป็นสิ่งที่ซับซ้อนที่สุด"

นอกจากนั้นการฝึกทักษะภาษาตามหลักพุทธศตวรรษด้วยการเชื่อมโยงสัมพันธ์ยังมีความสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ในเรื่องความจำของมนุษย์ที่ ไสว เลี่ยมแก้ว (2528:131-134) ได้รวบรวมตัวแปรที่ช่วยความจำไว้ว่า กลวิธีจำด้วยการเชื่อมโยงแบบลูกโซ่ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งหนึ่งกับสิ่งที่สอง สิ่งที่สองกับสิ่งที่สาม สิ่งที่สามกับสิ่งทีสี่ อย่างนี้เรื่อยไป ช่วยให้จำสิ่งนั้นได้นาน ซึ่งผู้สอนได้นำหลักการนี้มาสอนเกี่ยวกับการเข้าใจความหมายของคำเพื่อให้นักเรียนจดจำคำนั้นได้รวดเร็ว แม่นยำและจำได้นาน เช่นเมื่อสอนคำว่า "เด็กห้ายรถ" ก็จะทำให้ นักเรียนแยกคำ เด็ก-ห้าย-รถ ออกเป็นคำ ๆ แล้วให้นักเรียนเชื่อมโยงกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคำว่า "เด็ก" คำว่า "ห้าย" คำว่า "รถ" แล้วจึงรวบรวมสรุปเป็นความหมายของคำ "เด็กห้ายรถ" หมายถึงอะไร เป็นต้น

ดังนั้น การที่นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักพุทธศตวรรษ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนปกติก็เนื่องมาจากนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการสร้างความคุ้นเคยด้วยการปลูกฝังความเป็นกัลยาณมิตร และได้รับการฝึกทักษะภาษาตามหลักพุทธศตวรรษอย่างเป็นระบบระเบียบมีขั้นตอนที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และมีตัวแปรที่ช่วยความจำดังได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง

4. จากการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการทางภาษา ลักษณะสังคม มิติ ความรู้สึกต่อการเรียนวิชาภาษาไทย และความเป็นกัลยาณมิตรต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

4.1 การปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนตามการรับรู้ของตนเองและการประเมินโดยเพื่อนนักเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 57.86 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ

43.81 (ตารางที่ 9) การปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนนั้น นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าเพื่อนปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 56.19 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมเห็นว่าเพื่อนปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 42.38 (ตารางที่ 10) จากการประเมินทั้งการประเมินด้วยตนเองและการประเมินโดยเพื่อนนักเรียนผลของการประเมินมีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันจึงสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองได้ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรแก่กันและกันในระดับมากคิดเป็นร้อยละประมาณ 57.02 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรแก่กันและกันในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 43.09 นั่นคือนักเรียนกลุ่มทดลองได้ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรแก่กันและกันมากกว่ากลุ่มควบคุม แสดงว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความสนิทสนมกันมากกว่ากลุ่มควบคุม นับว่าหลังการทดสอบเสร็จสิ้นแล้ว นักเรียนกลุ่มทดลองได้พัฒนาตนเองด้วยการปฏิบัติตนเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ดังปรากฏอยู่ในแบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรของ ครู ต่อผลการเรียนที่นักเรียนประเมินว่า ครูช่วยให้นักเรียนเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ครูช่วยให้นักเรียนรู้จักการมองตนเองและเพื่อน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นคุณธรรมหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาประชากรให้มีความประพฤติดีและพัฒนาเป็นเทศได้มาก ดังที่ บุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2521:1) กล่าวว่า "คนดีที่มีความรู้ช่วยประเทศได้มากกว่าคนเลวที่มีความรู้มากที่มีแต่จะคิดหาประโยชน์ส่วนตัวและไม่เห็นแก่ส่วนรวม"

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้รับการปลูกฝังการเป็นมิตรที่ดีต่อกันอยู่เสมอ ประกอบกับการปฏิบัติตนเป็นมิตรที่ดีของครู ทำให้นักเรียนเกิดศรัทธาเห็นครูเป็นคนดีจึงอยากเลียนแบบ (ตารางที่ 26) หรืออาจเป็นเพราะอิทธิพลของกลุ่มที่นักเรียนเห็นว่าเพื่อนปฏิบัติตนเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ด้วยการให้ความคิดที่ดีและรอบคอบ ช่วยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจการเรียนมากขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ ทำให้ได้รับความรักความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (ตารางที่ 25) นักเรียนจึงพยายามปรับตนให้เข้ากับกลุ่มด้วยการปฏิบัติตนเป็นมิตรที่ดีเช่นกัน เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ดังที่ พิชรี วรกวิน (2522:149-150) กล่าวว่า การได้เข้าร่วมกับกลุ่มนั้นแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ เกิดความอบอุ่นและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า นอกจากนั้นกลุ่มยังมีผลต่อการเปลี่ยนเจตคติของตนเอง มีผลต่อเจตคติต่อผู้อื่นด้วย หากได้รับการยอมรับจากสมาชิกจะทำให้เกิดความรู้สึกแห่งการยอมรับอบอุ่น ทุกคนมีเจตคติที่ดีต่อกันเกิดความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม

4.2 การปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรของครู นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 99.05 ไม่มีพฤติกรรมที่นักเรียนเห็นว่าครูปฏิบัติตนในระดับน้อย ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมเห็นว่าครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับมากคิดเป็นร้อยละ

90.48 และยังมีพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 1.33 อยู่อีก 3 พฤติกรรม (ตารางที่ 11) ได้แก่ ครูมีความรักความเป็นกันเองกับนักเรียน ครูเป็นผู้นำศรัทธา นำเอาเคารพบูชา และครูสั่งสอนให้นักเรียนเข้าใจง่าย การที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในบางพฤติกรรมดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า การสอนตามแผนการสอนปกติและการสอนตามแผนการสอนตามหลักพุทธศัทธิความแตกต่างกัน ทั้งในด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน การสร้างความรู้ คู่คุณ และการศึกษาทักษะภาษา กล่าวคือ

การสอนตามหลักพุทธศัทธิได้เน้นการสร้างศรัทธาในตัวครูและวิชาที่เรียน เน้นการศึกษาทักษะ ภาษา เน้นการมองคนและการประเมินของกัลยาณมิตร ที่เป็นระบบระเบียบมีขั้นตอนประกอบกับการจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของนักเรียนจึงทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับมากเกือบทุกพฤติกรรม ส่วนการสอนตามแผน การสอนปกตินี้จะเน้นหนักไปในด้านวิชาการมิได้มุ่งเน้นการสร้างศรัทธาในตัวครู การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์ และระหว่างศิษย์กับศิษย์เท่าใดนัก ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้สาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้นักเรียนกลุ่มควบคุมเห็นว่า ครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรในระดับน้อย 3 พฤติกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมีเพียงร้อยละ 3.33 ของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งนับว่าน้อยมาก

4.3 พัฒนาการทักษะภาษาไทยของนักเรียนทั้งสองกลุ่มจากการประเมินด้วยตนเองและจากการประเมินโดยครูประจำชั้น ผลของการประเมินสอดคล้องและสัมพันธ์กัน คือ นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นว่าตนเองได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 63.67 (ตารางที่ 16) และครูประจำชั้นเห็นว่านักเรียนได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะดีขึ้นกว่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 87.67 มีพฤติกรรมที่ยังต้องแก้ไขคิดเป็นร้อยละ 5.50 (ตารางที่ 21) ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมเห็นว่าตนเองได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 57.50 (ตารางที่ 16) และครูประจำชั้นเห็นว่านักเรียนได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ทักษะดีขึ้นกว่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 73.17 มีพฤติกรรมที่ยังต้องแก้ไขคิดเป็นร้อยละ 8.50 (ตารางที่ 21) แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองได้พัฒนาทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะดีขึ้นกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากทักษะภาษาไทยที่พัฒนาจะเห็นว่า นักเรียนกลุ่มทดลองได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ทุกทักษะในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 56.66-69.33 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ทุกทักษะในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.66-65.33

ดังนั้น การพัฒนาทักษะภาษาไทยที่แตกต่างกันของนักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้จึงทำให้กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524:81) ที่กล่าวว่า "เด็กในระดับประถมศึกษาที่มีความสามารถในการฟังสูงมากเท่าใด ก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเลขคณิต เขียนไทย และอ่านไทยสูงขึ้นเท่านั้น" และ ทวีป อภิสวัสดิ์ (2526:53-56) ก็ได้กล่าวว่า ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านมากก็ยิ่งจะมีความรู้และประสบการณ์มากยิ่งขึ้น เมื่อมีความรู้มากยิ่งขึ้นก็จะเกิดความคิด (Idea) ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติและการสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ที่ดีกว่าเพิ่มขึ้นอีกต่อไปด้วย นอกจากนี้แล้ว อุบล เรียงสุวรรณ (2509:31) ยังได้กล่าวอีกว่า การอ่านมีความสำคัญและเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ของนักเรียน หากมีทักษะในการอ่านดีแล้วการเรียนวิชาอื่นก็จะบังเกิดผลอย่างรวดเร็ว ส่วนทักษะในการเขียนนั้น วรณี โสมประยูร (2515:1) ได้กล่าวว่า การเขียนเป็นทักษะการแสดงออกที่สำคัญ เป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของตนเองออกเป็นตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่น เข้าใจและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิด สติปัญญา ตลอดจนเจตคติอีกด้วย

4.4 ในด้านความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองร้อยละ 90.00 มีความรู้สึกเห็นด้วย ร้อยละ 8.75 รู้สึกยังไม่แน่ใจร้อยละ 1.25 รู้สึกไม่เห็นด้วยกับความรู้สึกทางบวกที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและนักเรียนร้อยละ 89.17 มีความรู้สึกไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 รู้สึกยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.33 รู้สึกเห็นด้วยกับความรู้สึกทางลบที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมร้อยละ 71.67 มีความรู้สึกเห็นด้วย ร้อยละ 26.25 รู้สึกยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.08 รู้สึกไม่เห็นด้วยกับความรู้สึกทางบวกที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย และนักเรียนร้อยละ 82.91 รู้สึกไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.92 รู้สึกยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 4.17 รู้สึกเห็นด้วยกับความรู้สึกทางลบที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย จึงสรุปได้ว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและนักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้สึกทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้ สมศักดิ์ สิมสุเวชญ์ (2522:11) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ท่าที ความคิดเห็น และความรู้สึกเอนเอียงทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดภายหลังจากการที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติ ซึ่งการก่อตัวของเจตคตินี้ กาญจนา คำสุวรรณ และนิศยา เสาวรมณี (2524:234) กล่าวว่า มีสาเหตุเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ส่วนตัว เหตุการณ์ประทับใจ และการรับเอาเจตคติเดิมของผู้อื่นที่มีอยู่แล้วมาเป็นเจตคติของตนเอง ดังนั้นการที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมการ

เรียนการสอนที่ประทับใจและจากการถ่ายทอดเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยของครูจึงเป็นสาเหตุหนึ่งให้นักเรียนมีความรู้สึกทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและฝังแน่นเป็นเจตคติที่ดีต่อไป เพราะเจตคติมีองค์ประกอบด้วยความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความรู้สึกว่า ดี-ไม่ดี ประกอบด้วยความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับรู้มา ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการทางสติปัญญา และประกอบด้วยการปฏิบัติที่เป็นแนวโน้มที่คนจะปฏิบัติต่อสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบ (วุฒิชัย จานงค์ 2521:90)

การที่นักเรียนมีความรู้สึกทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทยก็ย่อมแสดงว่ามีความเอนเอียงไปในทางที่พึงพอใจ เห็นว่าดี มีประโยชน์ เป็นแรงจูงใจให้ปรับตัว เพราะเมื่อมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดย่อมเข้าหาสิ่งนั้น เป็นค่านิยม เป็นเจตคติ ให้ความชื่นชอบต่อเนื่องไปถึงสิ่งอื่น ๆ และช่วยให้สถานการณ์ต่าง ๆ ใค้ดี (กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาร์วัฒน์ 2524:227) และในด้านการเรียนการสอน เมื่อนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อวิชาที่เรียน ผู้เรียนย่อมอยากเรียนวิชานั้น ๆ ซึ่งทำให้ผลการเรียนดีขึ้น และถ้าหากผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนก็ย่อมจะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชานั้นด้วย ซึ่งเจตคติเป็นสิ่งที่สามารถสร้างและส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้โดยใช้วิธีที่เหมาะสม (สมพงษ์ พวงคำ 2528:32)

ฉะนั้นหน้าที่โดยตรงของครูก็คือ ต้องศึกษาวิธีสอน ศึกษาผู้เรียน มีจิตวิทยาในการสอน รู้จักเลือกและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสม ลักษณะและธรรมชาติของเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน วัย และความสามารถของผู้เรียน ทั้งจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี รู้จักปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ก็ย่อมจะทำให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู ต่อการเรียน อันจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังความคิดเห็นของ ประสาท บัณฑิตวังกร (2517:18-22) และ สุชา จันท์เอม และ สุรางค์ จันท์เอม (2521:79) ที่ว่า ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู ย่อมมีความพึงพอใจที่จะเรียนและเกิดแรงจูงใจให้อยากเรียนสิ่งนั้น ในทางตรงข้ามหากนักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อครูและวิชาที่เรียนแล้ว มักจะประสบความล้มเหลวในการเรียน

4.5 จากการประเมินสังคมมิติที่พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นเฉพาะภายในกลุ่มเพศเดียวกัน คือ แบ่งเป็นกลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิงนั้น เป็นไปตามพัฒนาการทางสังคมของนักเรียนวัยประถมศึกษาที่เด็กมักจะเล่นในกลุ่มเพศเดียวกัน (สมพร สุทัศน์ีย์ 2525:45) แต่ในกลุ่มทดลอง นักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นทั้งกลุ่ม โดยมีการเลือกระหว่างเพศชายและเพศหญิงด้วย ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นไปในทางที่ดี คือ นักเรียนต่างเพศสามารถเล่นและเป็นมิตรกันได้ และเมื่อพิจารณาจากกลุ่มของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ของทั้งสองกลุ่มที่มีจำนวนนักเรียนชาย 15 คน และมีนักเรียนหญิงจำนวน 15 คนเท่ากัน จึงไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน แต่เหตุที่แตกต่างกันเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล การยอมรับของกลุ่ม กระบวนการเรียนการสอน ความหลักพหุศูติที่มีการสร้างศรัทธา มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เปลี่ยนคู่กัลยาณมิตรเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจอันมีผลต่อความรู้สึก ความผูกพัน ที่นักเรียนสามารถเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนได้ ดังปรากฏว่า ไม่มีนักเรียนคนใดที่แยกตัวออกจากกลุ่มและไม่ได้รับการเลือกจากกลุ่ม มีผู้ที่ไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงคนเดียว ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุม นั้น มีนักเรียนที่ไม่ได้รับเลือกจากเพื่อนภายในกลุ่มมีจำนวน 3 คน และนอกจากนั้นยังมีการแยกกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ 3 กลุ่มภายในกลุ่มใหญ่ นับว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมนี้มีความสนิทสนมกันยังไม่มากนัก ทั้งในกลุ่มเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ เพราะเมื่อพิจารณาจากนักเรียนที่ไม่ได้รับเลือกจากเพื่อนมีทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง คือ มีนักเรียนชาย 2 คน (หมายเลข 19 และ 25) มีนักเรียนหญิง 1 คน (หมายเลข 10) และมีการเลือกระหว่างเพศชายและเพศหญิงเพียงคู่เดียว (หมายเลข 15 กับ 24) นอกจากนั้นแล้วเมื่อพิจารณานักเรียนที่เป็นคาราของ กลุ่ม (Star) พบว่า มีความแตกต่างกัน คือ นักเรียนที่เป็นคาราของกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชาย ซึ่งได้รับเลือกจากเพื่อนทั้ง 2 เพศ โดยได้รับเลือกจากเพื่อนนักเรียนชาย 8 คน จากนักเรียนหญิง 3 คน รวม 11 คน ส่วนนักเรียนที่เป็นคาราของกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนหญิงซึ่งได้รับเลือกจากนักเรียนหญิงที่เป็นเพศเดียวกันจำนวน 7 คน

จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่เป็นคาราของกลุ่มทดลองที่เป็นนักเรียนชาย นักเรียนคนนี้มีความประพฤติเรียบร้อย สุภาพ วาจาจริง ซื่อตรง กล้าแสดงออก สามารถเข้ากับเพื่อนได้ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เมื่อเวลาที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความขัดแย้งกันบางประการ เขาจะเป็นคนกลางที่สามารถไกล่เกลี่ยให้ ประนีประนอมกันได้ ดังนั้นจึงเป็นที่ชื่นชอบทั้งในกลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง ส่วนนักเรียนที่เป็นคาราของกลุ่มควบคุมที่เป็นนักเรียนหญิงนั้น เป็นนักเรียนที่พูดเก่งคล่องแคล่วว่องไว เป็นผู้นำด้านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมของโรงเรียน เป็นผู้ที่มีอิทธิพลในกลุ่มของเพศหญิง โดยจะเป็นตัวแทนในการตอบโต้กลุ่มเพศชายเมื่อมีการแข่งขัน และมีความขัดแย้งระหว่างเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม ซึ่งไม่เป็นที่พอใจของกลุ่มนักเรียนชาย จึงไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มนักเรียนชาย และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่เลือกซึ่งกันและกัน นับว่าบรรยากาศความเป็นมิตรของนักเรียนในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

นักเรียนกลุ่มทดลองมีการยอมรับซึ่งกันและกันมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งในเรื่องนี้ ซอเรนสัน (Sorenson 1955:274) และ เฮลล็อก (Hurlock 1955:171-172) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า เด็กจะเป็นสุขถ้าเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน เขารู้สึกอบอุ่น เนื่องจากสถานะที่มีอยู่ในกลุ่มทำให้หันเหความสนใจจากตนเอง และจากปัญหาต่าง ๆ ไปสู่บุคคลและสิ่งอื่นที่แวดล้อมอยู่ ส่วนเด็กที่ไม่เป็นที่ยอมรับ จะไม่มีสุข ขาดความอบอุ่น ซึ่งจะนำไปสู่นิสัย ซื่ออาย โกรธง่าย จึงยิ่งจะทำให้เพื่อน ๆ ไม่ยอมรับมากขึ้นอีก จะหันเหพฤติกรรมไปในทางที่จะช่วยให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มทั้งในด้านที่ดีและเลวลง เช่น การเอาดีทางการเรียน การก้าวร้าว ฝันกลางวัน ดูโทรทัศน์ และหนีออกจากโรงเรียนไป ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการปรับตัวทางสังคมมากยิ่งขึ้น เพราะจากการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีสถานะทางสังคมมีดีสูงจะมีความสัมพันธ์สูงสุดกับความมั่นคงทางบุคลิกภาพ (Richards 1967:262)

ดังนั้นสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการเตรียมบุคคล สร้างเสริมแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล เพื่อสามารถปรับตัวให้มีความสุขในสังคม จึงควรให้ศึกษาและมีความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของนักเรียนที่ตนเองสอน หรือมีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนและเตรียมบุคคลให้เหมาะสม ฉันทสิ่งใดที่เป็นปัญหาจะช่วยให้ช่วยกันป้องกันและแก้ไขให้ทัน่วงที ให้นักเรียนได้มีพัฒนาการพร้อมทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้ปรับตัวอยู่ในสังคมให้มีความสุข

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้

จากการทดลองสอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักเหตุผล ผู้วิจัยได้พบข้อสังเกต ดังนี้

1. การสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักเหตุผลครั้งแรก ๆ นักเรียนมีความสับสน วุ่นวายพอสมควร ทั้งนี้เพราะกิจกรรมในการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ที่นักเรียนยังไม่คุ้นเคย ทำให้เข้าใจยากและปฏิบัติไม่ค่อยจะถูกต้อง โดยเฉพาะการฝึกคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ คิดสรุปหลักการ และการสรุปสาระความรู้ นักเรียนจะใช้เวลานาน แต่เชื่อมโยงสิ่งที่สัมพันธ์กันได้น้อยมาก และสรุปสาระความรู้ได้ไม่ค่อยจะดีนัก ผู้วิจัยต้องใช้เวลาออกนอกเหนือสาระที่น่าจะเชื่อมโยงได้ และสรุปได้นั้นให้นักเรียนโดยตรง ต้องใช้คำถามหลาย ๆ คำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด และเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ให้ บางครั้งผู้วิจัยต้องให้

เวลาอธิบายหลักการปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละชั้นให้ถูกต้อง ทำให้การเรียนการสอนในตอนแรก ๆ ล่าช้าเกินเวลาที่กำหนดในแต่ละแผนประมาณ 10-15 นาที แต่เมื่อผ่านการเรียนไป 2-3 ครั้ง นักเรียนก็เริ่มเรียนรู้ สามารถจับหลักปฏิบัติ รู้จักหน้าที่ของตนเอง ทำให้บรรยากาศของการเรียนการสอนดีขึ้น และสามารถดำเนินการสอนในแต่ละแผนได้พอเหมาะ กับเวลาที่กำหนด

2. การนำเกมมาใช้ประกอบการเรียนการสอนทั้งสองกลุ่ม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสนใจ และสนุกสนานในการประกอบกิจกรรมมาก ไม่เบื่อหน่าย ในขณะที่ด้วยกันนักเรียนจะสนใจแข่งขันและหวังผลเพื่อต้องการชนะ โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความเคยชินกับการเล่นเกมเพื่อความสนุกสนาน และการแข่งขันเพื่อหวังชัยชนะ หรืออาจเป็นเพราะนักเรียนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายในการเล่นเกม ดังนั้นถ้าหากครูให้อธิบายให้นักเรียนทราบว่า การเล่นเกม นั้น ๆ มีจุดมุ่งหมายอะไร นักเรียนจะต้องปฏิบัติ และใช้ความสามารถอย่างไร การเล่นเกมก็就会有ความหมายสำหรับนักเรียนมากขึ้น ไม่ใช่เรียนเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว จึงจะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น

3. การจัดให้นักเรียนจับคู่หรือจับกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม ทำให้ครูเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้น นักเรียนได้มีโอกาสถกเถียงปัญหา ให้แสดงความคิดเห็น ให้แสดงออกถึงความเป็นผู้นำและผู้ตาม แต่ก็ยังมีบางคนที่ไม่แสดงความเฉยเมย บางคนไม่เชื่อมั่นในตนเอง ทั้งนี้เพราะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ครูต้องหาทางแก้ปัญหาเหล่านี้โดยผลัดเปลี่ยนให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสเป็นผู้นำและผู้ตาม จากการสังเกตนักเรียนที่ไม่ค่อยแสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำก็จะแสดงออก ถ้าได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำกลุ่ม นอกจากนี้ยังแก้ปัญหาเด็กที่ซื่อๆ ไม่กล้าแสดงออก ให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจอีกด้วย และเป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนกลุ่มทดลองนั้นมีส่วนช่วยให้เพื่อนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีได้มาก โดยการเป็นมิตรที่ดี ให้การยอมรับ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มเกิดความอบอุ่น รู้สึกปลอดภัย และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยที่ครูไม่ต้องใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองมากนัก ทั้งนี้เพราะครูได้ปลูกฝังความเป็นกัลยาณมิตรแก่กันให้นักเรียนอยู่เสมอ จึงช่วยให้นักเรียนมีการยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้น ทำให้นักเรียนประกอบกิจกรรมร่วมกันด้วยความเต็มใจ สนุกสนานเพลิดเพลินและมีความหมาย

4. นักเรียนมีความสนใจสนุกสนานและชอบบทหรือยกรอง การเล่นด้วยร้อยคำที่ผู้วิจัยนำมาดัดแปลงไขว้ประกอบการฝึกหัดหัดมาก ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย มีความตั้งใจในการเรียน ทั้งในชั้นการฝึกหัด ฟัง พูด อ่าน เขียน ชั้นการท่องให้คล่องปาก ชื่นใจ และการคิด เช่น บทหรือยกรองที่ว่า

วัดไทยทำด้วยอิฐ วัดอังกฤษทำด้วยปูน

นักเรียนท่องสูตรคูณ เอาวัดปูนมาคูณวัดอิฐ (ธนู บุญยรัตพันธุ์)

พระไทยกลอกอกถาม ตากลมตามพระอังกฤษ

แบบนอกบอกให้คิด พระอังกฤษตอบพระไทย (สุนน อมรวิวัฒน์)

ซึ่งในบทหรือยกรองนี้ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนให้หัดท่องคำและจับสาระว่าวัดไทยทำด้วยอะไร (อิฐ) วัดอังกฤษทำด้วยอะไร (ปูน) และคำว่า "กลอกอก" "ตากลม" "แบบนอก" อ่านให้ถูกต้องอ่านว่าอย่างไร เพื่อนำไปสู่การสอนการอ่านคำและการเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง เป็นต้น

ส่วนการเล่นด้วยร้อยคำที่ว่า

"ยายหอมพวักหัว เพราะเสียงหมาหอน ที่ภาคหัวหิน คลื่นเหียน หน้าแห้ง อยากกินหัวหอม" ผู้วิจัยใช้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเล่นด้วยร้อยคำ เพื่อนำไปสู่การจับใจความและการคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ห้วย ซึ่งหลังจากการสอนในช่วงนี้หมดไปแล้ว นักเรียนได้นำมาท่องต่อกัน และยังคงคิดค้นหาคำใหม่นำมาเล่นด้วยร้อยคำแข่งขันกันอีก นับว่าช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

5. ผู้วิจัยได้รับทราบจากครูที่สอนกลุ่มทดลองในวิชาอื่น ๆ ว่า มีนักเรียนชายคนหนึ่ง อายุได้ 15 ปีแล้ว ซึ่งย่างเข้าสู่วัยรุ่นแล้ว มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่ชอบร่วมกิจกรรมและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของครูนัก จากการสังเกตเห็นว่านักเรียนคนนี้มีรูปร่างสูงใหญ่กว่าเพื่อนในชั้น เสียงฟ้าวาคาเซ และยังมีสติปัญญาค่อนข้างอ่อนอีกด้วย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนคนนี้คิดว่าตนเองมีปมด้อย จึงแสดงออกในลักษณะการก้าวร้าวหงุดหงิด ผู้วิจัยจึงพยายามหาทางให้นักเรียนคนนี้ได้ช่วยเหลือผู้วิจัย เช่น ช่วยจัดป้ายนิเทศ ช่วยยก จัด จับ และเก็บสื่อการสอนต่าง ๆ แล้วให้คำยกย่องชมเชย ทำให้นักเรียนคนนี้เกิดความอบอุ่นใจ หันมาเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ให้จัดให้ทำกิจกรรมที่ง่ายและประสบความสำเร็จ อีกทั้งให้แนะนำให้เพื่อนนักเรียนเห็นว่าเขาเป็นคนดี และมองเห็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน และสามารถ

ช่วยเหลือกันและกันในบางสิ่งบางอย่างที่ตนเองไม่อาจทำได้ เขาจึงเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้มีอารมณ์แจ่มใสขึ้น ปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ และลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงตามลำดับ

6. ในการสอนคำศัพท์ ผู้วิจัยประสบปัญหาของการเขียนคำที่ไม่ถูกต้องในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยของนักเรียน และในคู่มือการสอนภาษาไทย คือ คำว่า "เลิกสัก" และคำว่า "ปะหลับปะเหลือก" ทั้งนี้ก็เพราะว่าในหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2526:108, 289) และหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2528:108, 289) เขียนเป็น "เลิกสัก" ให้ความหมายว่า "สีหน้าแสดงอาการทำอะไรไม่ถูก ไม่รู้จะคิดสิ่งใจทำอะไร" แม้เมื่อค้นจากพจนานุกรมไทย (2520:853) เขียนเป็น "เลิกสัก" ให้ความหมายว่า "เป็นคำวิเศษณ์ มองดูชายชวา หรือคนนั้นที่คนนั้นที่อย่างไม่รู้เรื่องราว" และในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:723) เขียนเป็น "เลิกสัก" ให้ความหมายว่า "เป็นคำวิเศษณ์ แสดงอาการทำหน้าตาตื่นเหลียวหน้าเหลียวหลัง" ผู้วิจัยเห็นว่าพจนานุกรมไทย พ.ศ.2520 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 เขียนเป็น "เลิกสัก" ตรงกัน จึงมั่นใจว่าเป็นคำที่เขียนถูกต้อง ส่วนคำว่า "ปะหลับปะเหลือก" นั้น ในหนังสือคู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2528:371) เขียนเป็น "ปะหลับปะเหลือก" ส่วนในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2526:109) หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2528:109) พจนานุกรมไทย (2520:580) และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:371) เขียนเป็น "ปะหลับปะเหลือก" ซึ่งนับว่าเป็นคำที่เขียนถูกต้อง ผู้วิจัยจึงใช้คำ "เลิกสัก" และ "ปะหลับปะเหลือก" สอนนักเรียน และเมื่อให้นักเรียนตรวจสอบการเขียนคำใหม่ในบทเรียน นักเรียนโต้แย้งว่า ในหนังสือแบบเรียนและประมวลคำท้ายบทเรียนเขียนเป็น "เลิกสัก" และการที่นักเรียนเขียนเป็น "เลิกสัก" เช่นกัน ก็ถือว่าถูกต้อง ผู้วิจัยจึงอธิบายว่า การเขียนคำที่ถูกต้องนั้นให้ยึดถือตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับปัจจุบันเป็นหลัก ซึ่งให้ตรวจสอบแล้ว คำที่เขียนถูกต้องคือ "เลิกสัก" แล้วให้นักเรียนตรวจสอบด้วยตนเอง นักเรียนจึงยอมรับด้วยเหตุผล

ในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอน ผู้เขียนตำรา ผู้พิมพ์ หรือผู้ตรวจสอบทุกท่าน ควรพิจารณาทางแก้ไขและป้องกันมิให้ข้อผิดพลาดเช่นนี้เกิดขึ้นอีก เพราะถ้าหากครูมิให้มีการตรวจสอบให้แน่นอนถูกต้องแล้ว ก็จะสอนคำศัพท์เหล่านี้ให้แก่นักเรียนไปอย่างผิด ๆ หรือเมื่อนักเรียนศึกษาด้วยตนเองก็จะจดจำคำที่ผิด ๆ เช่นนี้ต่อไปด้วยเช่นกัน อันจะเป็นผลเสียในทางการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. จากผลการศึกษาค้นพบว่า การสอนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักเหตุผล ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนโดยใช้แผนการสอนปกติ จึงสมควรที่จะนำกระบวนการเรียนการสอนตามหลักเหตุผลนี้มาใช้ในการเรียนการสอนต่อไป
2. ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรจัดการอบรมให้ครูผู้สอนได้เข้าใจและพยายามค้นหาวิธีสอนใหม่ ๆ หรือวิธีสอนที่มีผู้ค้นคว้าวิจัยแล้วให้ผล นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ระดับชั้น และวัยของผู้เรียน
3. วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ จึงจะสามารถใช้ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารและครูควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนบ่อย ๆ ทั่วๆ ไป เช่น จัดประกวดการเขียนเรียงความ การให้วาที การอ่านบทร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นต้น นอกจากนี้แล้วผู้บริหารและครูจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาด้วย เพราะนักเรียนในวัยนี้ชอบการเลียนแบบบุคคลที่เขานิยมชมชอบมาก
4. เมื่อทราบว่า การที่นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู และวิชาที่เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้นหน้าที่ของครูก็คือ พยายามปรับปรุงตนเองให้เป็นที่น่าเคารพ น่าศรัทธา แก่ นักเรียน และช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีในการเรียนแต่ละวิชาให้แก่ นักเรียนด้วย ทั้งนี้ครูผู้สอนเองจะต้องมีเจตคติที่ดีในวิชาที่สอนด้วย จึงจะสามารถสร้างศรัทธาและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียนได้
5. การนำกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักเหตุผลไปใช้ ครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นการฝึกทักษะภาษาได้ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหา ความสนใจ วัย และระดับชั้นของผู้เรียน เช่น ภายในเวลา 1 ชั่วโมง อาจใช้การฝึกทักษะภาษาเพียงชั้นการฝึกหัด หรือฝึกปรืออย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจฝึกทั้งสองอย่างไปพร้อมกันให้พอเหมาะกับเวลา และความสนใจของนักเรียน ในชั่วโมงต่อ ๆ ไปจึงค่อยฝึกฝน ฝึกคิด ฝึกสรุปสาระสำคัญ ให้ครบกระบวนการทั้งหมด ก็เป็นที่คาดหวังไว้ว่า นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงดังผลการวิจัยครั้งนี้ได้ ทั้งนี้ครูจะต้องมีความอดทนในการสอนตามหลักเหตุผลนี้ไม่ใช่วิธีบอกนักเรียนโดยตรง หวังให้นักเรียนได้ฝึกทักษะภาษาด้วยตนเอง จนเกิดความชำนาญ ทั้งในด้านการใช้ภาษาและการคิดโดยแยบคาย ก็จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนทั้งในการเรียนวิชาภาษาไทยและวิชาภาษาอื่น ๆ ทั่วๆ ไป

6. จากการประเมินสัมฤทธิ์ผลเห็นความแตกต่างของความสัมพันธ์ของนักเรียนภายในกลุ่มที่มีผลต่อการเรียนและพฤติกรรม การปรับตัว ดังนั้นจึงสนับสนุนให้ครูให้พยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่คั่งกันอยู่เสมอ และคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ก็จะช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนดีขึ้น อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนการสอน และการสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ นักเรียนด้วย

7. เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่แสดงถึงความเป็นเอกราชของชาติ ตลอดทั้งเป็นวิชาพื้นฐานที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สรรพวิชาสาขาต่าง ๆ ดังนั้นทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนควรเอาใจใส่ติดตามและประเมินผลการสอนภาษาไทยในโรงเรียนอย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ หากพบว่าการสอนภาษาไทยในโรงเรียนยังประสบผลสำเร็จต่ำอยู่ ควรหาทางปรับปรุง แก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น การจัดสอนซ่อมเสริม จัดเชิญวิทยากรมาสาธิตการสอนในโรงเรียน เพื่อครูจะได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดลองสอนภาษาไทยโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีติดกับนักเรียนในชั้นอื่น ระดับอื่น และใช้เวลาในการทดลองอย่างน้อย 1 ปี
2. ควรมีการนำเอากระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีนี้ไปทดลองสอนกับวิชาทักษะอื่น ๆ อีก เช่น วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ฯลฯ
3. การทดลองสอนภาษาไทยโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีครั้งนี้ ผู้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเสนอให้วัดในด้านอื่น เช่น เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และเปรียบเทียบความคงทนในการจำด้วย เพราะวิธีสอนบางวิธีก็อาจจะจจจำได้ดีตลอดไป และบางวิธีก็อาจลืมง่ายเช่นกัน